

Motion till riksdagen 2012/13:Ub211

av **Rossana Dinamarca m.fl. (V)**

Bättre förutsättningar för lärande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att utreda ett inrättande av en läromedelsmärkning à la Svanen för de läromedel som är utformade i enlighet med läroplanernas värdegrund.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgång till datorer och kunskap i källkritik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att elever som varit kort tid i Sverige ska ha rätt till studiehandledning, dvs. ämnesundervisning på sitt modersmål.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en tydlig definition i skollagen av vad som får kallas skolbibliotek.

Kvalitetsmärkta läroböcker

De värden som skolan ska förmedla är människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta. Undervisningen ska dessutom vara saklig och allsidig. Men läromedlen som används i skolan förmedlar något helt annat. När skolans läroböcker har granskats har man funnit att de genomsyras av en manlig norm. Det ”vi” som läroböckerna utgår från är heterosexuellt. Homosexuella, bisexuella och transpersoner gestaltas endast om det uttryckligen handlar om homosexuella, bisexuella och transpersoner och personer med funktionsnedsättning presenteras nästan alltid i sammanhang där funktionsnedsättningen lyfts fram som en problematisk avvikelser.

Enligt läroplanerna ska skolan ge eleverna kunskap om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia, men den bild som ges i läro-

Fel! Okänt namn på

böckerna av judar och samer är en ensidig framställning av dessa gruppers historia och nuvarande förhållanden. De tre övriga nationella minoriteterna – romer, sverigefinnar och tornedalingar – behandlas sällan eller aldrig i historie- och samhällskunskapsböckerna.

Det är illavarslande att det förekommer böcker i skolan som helt bryter mot läroplanernas värdegrund. Fördomar, stereotypa föreställningar kring vad som är manligt och kvinnligt samt trångsynthet bevaras och befästs i skolan när dess roll borde vara att bryta desamma. Skolorna måste därför ta större ansvar när det gäller inköp och inventering av läroböcker. Ansvaret för att undervisningen utformas i enlighet med läroplanernas värdegrund ligger på huvudmännen, rektorer och lärare. Huvudmännen har ett viktigt ansvar att skapa rimliga förutsättningar att värdera de läroböcker som ska användas i undervisningen.

Det kritiska tänkandet och granskandet måste även få större tyngd i undervisningen redan tidigt i grundskolan. För att underlätta för skolorna vid inköp av läromedel och sätta press på läromedelsförlagen att tänka igenom vad de publicerar bör regeringen ge Skolverket i uppdrag att utreda ett inrättande av en läromedelsmärkning à la Svanen för de läromedel som är utformade i enlighet med läroplanernas värdegrund. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En dator per lärare och elev

Vi lär genom våra sinnen. All forskning och all erfarenhet visar att framför allt elever i behov av särskilt stöd lär sig lättare när alla sinnen kan användas, t.ex. när ljud och bild förstärker inlärningsprocessen. Samtidigt öppnar sig den digitala klyftan i den svenska skolan. Skolan klarar inte sitt kompensatoriska uppdrag inom IT-området. Det som är en självklarhet för alla andra i arbetslivet – tillgång till moderna arbetsredskap – förvägras lärare och elever.

Fortfarande är det en fjärdedel av alla lärare som inte har en egen dator i jobbet. Föreställ er den kommunala förvaltning, den nyhetsredaktion eller det regeringskansli där det inte är en självklarhet att alla anställda har en egen dator. Och än värre är det för eleverna, där egen dator betraktas som lyx. Fortfarande ses den skola som erbjuder en dator till varje elev som en föregångsskola, istället för att vara en självklarhet.

IT-satsningar handlar både om infrastrukturen – datorer – och om kompetensen hos lärare och elever. Förutom att många lärare saknar egna datorer, saknar många också utbildning i källkritik. Det är viktigt att lärarna har kunskap i källkritik för att de ska kunna bidra till att eleverna utvecklar ett kritiskt förhållningssätt till de uppgifter som de kan ta del av via sina datorer. IT, både som arbetsverktyg och pedagogiskt redskap, är viktigt för en skola som ska utbilda för framtiden. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur varje lärare och elev kan få tillgång till en dator och kunskap i källkritik. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stärkt rätt till modersmål

En viktig utgångspunkt för all inlärning är goda kunskaper i modersmålet. Därför måste modersmålet i förskola och skola stärkas. I dag finns också en växande grupp av barn som är födda i Sverige och som har flera modersmål inklusive svenska. För dessa barn är modersmålsstödet också viktigt. Vi ska möjliggöra flerspråkighet tidigt i åldrarna. Det gör inte bara barn smartare utan har också betydelse för den personliga identiteten och för den intellektuella och emotionella utvecklingen.

Lärande är starkt förknippat med modersmålet och att befästa kunskaper i det egna språket är en väg till att lära också på svenska. Ämnet har därför det viktiga uppdraget att stödja eleverna i deras kunskapsutveckling.

Andelen barn som får modersmålsstöd i förskolan har sjunkit drastiskt sedan 1980-talet då ca 60 procent av barnen med fler språk än svenska fick modersmålsstöd. År 2011 var siffran nere i 39 procent. Knappt en tredjedel av kommunerna erbjuder modersmålsstöd. Också i grundskolan har vi sett en nedgång av elever som får modersmålsundervisning. Knappt 55 procent deltog läsåret 2011/12 i undervisning. Detta bör sättas i relation till att 40 procent av eleverna med utländsk bakgrund inte nådde målen i årskurs 9 läsåret 2010/11. Den främsta anledningen till detta är att eleverna varit kort tid i Sverige. Det är oacceptabelt. Vi har stor anledning att tro att dessa elever hade haft större möjligheter att nå målen om de fått studiehandledning, dvs. ämnesundervisning på sitt modersmål. De elever som varit kort tid i Sverige ska ha rätt till studiehandledning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Öppna skolbibliotek

Hälften av landets elever saknar tillgång till ett bemannat skolbibliotek år 2012. En av sex elever saknar helt skolbibliotek. Sedan 2011 ska alla skolenheter, oavsett huvudman, enligt skollagen ha tillgång till skolbibliotek. Det är därför anmärkningsvärt att 210 000 elever i grundskolan och gymnasiet inte har tillgång till skolbibliotek på den skolenhet som de går på.

Till skillnad från vad som gäller för folkbibliotek finns ingen grundläggande definition av vad ett skolbibliotek är. Även om en skolenhet uppger att de har tillgång till ett skolbibliotek har dessa många gånger inte alla de funktioner, resurser och den tillgänglighet som ett skolbibliotek bör ha för att fungera som en pedagogisk resurs till skolan.

Endast fyra av tio elever har tillgång till ett skolbibliotek som är bemannat minst 20 timmar per vecka. Drygt 150 000 elever går på skolenheter som har tillgång till ett obemannat skolbibliotek som endast är öppet för enskilda klasser. Drygt 230 000 elever går på skolenheter som har tillgång till ett obemannat bibliotek som ändå är öppet för alla elever. Det innebär att närmare hälften av landets alla elever saknar tillgång till ett skolbibliotek eller ett

Fel! Okänt namn på

skolbibliotek som är bemannat. På de skolbibliotek som har bemanning är den ofta så låg att skolbibliotekspersonalen inte hinner undervisa eleverna i informationssökning och källkritik. De hinner heller inte göra särskilda insatser för elever med lässvårigheter.

Vänsterpartiets utgångspunkt är att det är elevernas behov som ska stå i centrum vid utformningen av skolbiblioteket. Biblioteket är inte enbart ett verktyg för att förbättra elevernas läsförmåga och deras förmåga att ta till sig olika skolkunskaper. Det handlar lika mycket om att ge eleverna möjlighet att möta skönlitteraturen på sina egna villkor, men också att ha inflytande över skolbiblioteksverksamheten. Skolbibliotekens roll och uppgifter måste förtydligas och lyftas fram. Det krävs en tydlig definition i skollagen på vad som får kallas ett skolbibliotek. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 20 september 2012

Rossana Dinamarca (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Höj Larsen (V)

Jacob Johnson (V)

Josefin Brink (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)